

קיפודן בלנש *Echinops polyceras* - פורח במדבר

(יוני 2016)

כתבה: ערגה אלוני

קיפודן בלנש *Echinops polyceras* ממשפחת המורכבים, הוא המיקרפטופיט רב-שנתי אשר גדל בדרום הארץ ובמרכז בבתות בגריגה ובחורש. הוא בולט בגובהו ומרשים בתפרחות כדוריות יפות.

קיפודן בלנש, מימין בטרם פריחה; משמאל פרחים בראש הקרקפת. צילמה ערגה אלוני ©

הצמח קוצני שחלקיו העל-קרקעיים מתחדשים מידי שנה. בחורף, הוא מפתח שושנת עלים גדולים דוקרנים ועמוד תפרחת גבוה המתנשא לגובה מטר ויותר. לקראת האביב עובר הצמח לשלב המיני, אז הוא מפתח גבעול נוקשה זקוף, ולא מסועף. הגבעול מתנשא לגובה של 60 עד 130 ס"מ.

העלים והגבעול שעירים ואפורים. עלי השושנת ארוכים, מחולקים לאונות, שפתם גלונית וקוצניות, הקוצים בהירים. העלים היושבים על הגבעול קצרים מעלי הבסיס. בסיסם מורחב כמו אוזניות והם חובקים את הגבעול, מסודרים לסרוגין. צדם התחתון לביד ומלבין, והצד העליון ירוק כהה, קרח. האונות מסתיימות בקוץ.

התפרחות כדורית נישאת בראש גבעול. אלה הן קרקפות שקוטרן כ- 7 ס"מ, קוצניות מאוד

ונראות כקיפוד. הן מאופיינות בקוצים ארוכים המפוזרים באי סדר, ובולטים כקרניים. למעשה, התפרחת בנויה מהרבה קרקפיות צפופות היושבות על מצעית משותפת. לכל קרקפית יש מעטפת כפולה: האחת של חפי מעטפת חיצונית של זיפים וחפים מוארכים, צבעם ירוק סגול והם נראית כמו מכחול, וחפי מעטפת פנימית שהם קוצים, שהתפתחו מהחפים של פרחים עקרים. במרכז הקרקפית פרח אחד דו מיני פורה.

קיפודן בלנש קרקפות הצמח. צילמה: ערנה אלוני ©

הפרחים גדולים, בעלי כותרת דמוית צינור בעלת 5 אונות. צבעה כחול ירוק. האונות פרושות ככוכב, וקצה האונה גלול אחורנית. האבקנים 5, צינור-האבקנים מפוספס לאורכו בצבע סגול. האבקנים מבשילים לפני הצלקת. הפרי הוא זרעון מוארך, שבראשו נזר קצר בלתי נשיר. קרקפיות יבשות המכילות זרעים נותרות זמן רב על הצמח היבש.

קיפודן בלנש שכיח בקרקעות גירניות מדבריות. הוא גדל בעמק הירדן ובמדרונות היורדים אליו משני עבריו, וכן בצפון הנגב ובמרכזו. זהו המין היחיד כמעט של קיפודן הגדל בנגב. הוא תת-אנדמי, תפוצתו העולמית מצומצמת לארץ-ישראל ולסוריה.

בסוג 120 מינים, הגדלים באירופה, בארצות הים התיכון. טיפוס תפוצה מזרח ים תיכוני.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2016 קיפודן בלנש *Echinops polyceras* - פורח במדבר (יוני 2016),
"פורחים עכשיו", כתב-עת "כלנית" מספר 3.

[/https://www.kalanit.org.il/echinops-polyceras](https://www.kalanit.org.il/echinops-polyceras)